

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΙΓΑΙΟΥ

Ελληνο-τουρκικές σχέσεις

Παναγιώτης Τσάκωνας

Τμήμα Μεσογειακών Σπουδών

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Άδειες Χρήσης

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό υπόκειται σε άδειες χρήσης Creative Commons.
- Για εκπαιδευτικό υλικό, όπως εικόνες, που υπόκειται σε άλλου τύπου άδειας χρήσης, η άδεια χρήσης αναφέρεται ρητώς.

Χρηματοδότηση

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό έχει αναπτυχθεί στα πλαίσια του εκπαιδευτικού έργου του διδάσκοντα.
- Το έργο «**Ανοικτά Ακαδημαϊκά Μαθήματα στο Πανεπιστήμιο Αιγαίου**» έχει χρηματοδοτήσει μόνο τη αναδιαμόρφωση του εκπαιδευτικού υλικού.
- Το έργο υλοποιείται στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» και συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και από εθνικούς πόρους.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΛΛΑΔΑ – ΤΟΥΡΚΙΑ

Αξιολογώντας το παρελθόν και το παρόν,
προβλέποντας το μέλλον

ΚΥΒΕΡΝΗΣΗ

ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΕΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΕΣ

ΧΡΗΣΙΜΟΠΟΙΟΥΜΕΝΑ ΜΕΣΑ

ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗΣ ΤΗΣ ΤΟΥΡΚΙΑΣ

<p>ΚΩΝ/ΝΟΣ ΚΑΡΑΜΑΝΛΗΣ (1975-1980)</p>	<p>ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ / ΕΠΙΛΥΣΗ <u>Στόχοι:</u> Επίτευξη σταθερότητας στο Αιγαίο και δημιουργία προϋποθέσεων για διμερή συμφωνία επίλυσης/συμβιβασμού βασισμένη στο διεθνές δίκαιο [μονομερής προσφυγή στο ΔΔΧ]</p>	<p>Στρατιωτική Αποτροπή</p>	<p>Ενίσχυση της διεθνούς θέσης της χώρας μέσω της συμμετοχής της σε σημαντικότερους διεθνείς οργανισμούς Η συμμετοχή της Ελλάδας στην Ευρωπαϊκή Ένωση προσφέρει οικονομική ανάπτυξη, αλλά και ασφάλεια</p>	<p><i>Ενεργητικός Διάλογος</i> Ανάληψη πρωτοβουλιών και σθεναρή υποστήριξη του διμερούς διαλόγου με στόχο την επίλυση της αντιπαράθεσης</p>
<p>A. ΠΑΠΑΝΔΡΕΟΥ (1981-88)</p>	<p>ΑΝΑΣΧΕΣΗ <u>Στόχος:</u> Ανάσχεση/Αποτροπή ενός αναθεωρητικού γείτονα</p>	<p>Στρατιωτική Αποτροπή</p>	<p>Αποδυνάμωση της διεθνούς θέσης της Τουρκίας μέσω της χρησιμοποίησης των διεθνών οργανισμών στους οποίους οι δύο χώρες είναι μέλη (NATO)</p>	<p><i>Μη-Διάλογος</i></p>
<p>A. ΠΑΠΑΝΔΡΕΟΥ (1988)</p>	<p>Σε συνέχεια της κρίσης του Απριλίου 1987 ΑΝΑΣΧΕΣΗ / ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ <u>Στόχος:</u> Ανάσχεση/Αποτροπή ενός αναθεωρητικού γείτονα</p>	<p>Στρατιωτική Αποτροπή</p>	<p>Αποδυνάμωση της διεθνούς θέσης της Τουρκίας</p>	<p><i>«Υπό-όρους Διάλογος»</i> (Πολιτική «μη-πολέμου», συνύπαρξη στη βάση «συμφωνίας ότι διαφωνούν» (Davos)</p>

Κ.ΜΗΤΣΟΤΑΚΗΣ (1990-91)

ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ

Στόχος: Επίτευξη σταθερότητας

Στρατιωτική
Αποτροπή

Ενίσχυση της διεθνούς θέσης της χώρας μέσω της συμμετοχής της στους σημαντικότερους διεθνείς οργανισμούς. Η συμμετοχή της Ελλάδας στη ΔΕΕ προσφέρει επιπρόσθετη ασφάλεια

Διάλογος

Κ.ΜΗΤΣΟΤΑΚΗΣ (1991-93)

ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ / ΕΠΙΛΥΣΗ

Στόχοι: Επίτευξη σταθερότητας στο Αιγαίο και δημιουργία προϋποθέσεων για διμερή συμφωνία επίλυσης/συμβιβασμού

Στρατιωτική
Αποτροπή

Ενίσχυση της διεθνούς θέσης της χώρας μέσω της συμμετοχής της σε σημαντικότερους διεθνείς οργανισμούς. Η συμμετοχή της Ελλάδας στη ΔΕΕ προσφέρει ασφάλεια

*Ενεργητικός
Διάλογος
Σθεναρή
υποστήριξη του
διμερούς διαλόγου
με στόχο την
επίλυση*

Α. ΠΑΠΑΝΔΡΕΟΥ (1993-1995)

ΑΝΑΣΧΕΣΗ

Στόχος: Ανάσχεση/Αποτροπή ενός αναθεωρητικού γείτονα

Στρατιωτική
Αποτροπή

Αποδυνάμωση της διεθνούς θέσης της Τουρκίας.
Υιοθέτηση πολιτικής «υπό όρους τιμωρίας» όσον αφορά στις ευρωπαϊκές φιλοδοξίες της Τουρκίας

*«Υπό-όρους
Διάλογος»*

Κ. ΣΗΜΙΤΗΣ (1996-1998)

ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ

Στόχος: Επίτευξη σταθερότητας

Στρατιωτική
Αποτροπή

Πολυμερώς
Προσπάθεια να καταστήσει την ΕΕ «προμηθευτή ασφάλειας»
Υιοθέτηση πολιτικής «υπό όρους τιμωρίας» όσον αφορά στις ευρωπαϊκές φιλοδοξίες της Τουρκίας
Διμερώς
«Βήμα προς βήμα» προσέγγιση

*«Υπό-όρους
Διάλογος»*

ΣΥΣΤΗΜΙΚΟΙ ΚΑΙ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΟΙ ΛΟΓΟΙ ΑΝΟΙΓΟΥΝ ΕΝΑ «ΠΑΡΑΘΥΡΟ ΕΥΚΑΙΡΙΑΣ» ΓΙΑ ΑΛΛΑΓΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

- «Το ευρωπαϊκό big-bang”, η απόφαση ΕΕ να προχωρήσει η διεύρυνση στην Ανατολική, Κεντρική και ΝΑ Ευρώπη
- Η κυβερνητική αλλαγή στη Γερμανία (με την εκλογή Schroeder και τη δημιουργία κυβέρνησης συνασπισμού με την συμμετοχή των Πρασίνων) που υποστηρίζει την τουρκική υποψηφιότητα
- Η σταδιακή αναγνώριση από πολλές ευρωπαϊκές χώρες της δυνατότητας της Τουρκίας να παίξει το ρόλο της γέφυρας με τις συνορεύουσες περιοχές (Μέση Ανατολή, Καύκασος, Κεντρική Ασία) προωθώντας τα Ευρωπαϊκά οικονομικά συμφέροντα
- Η σύγκλιση της αντίληψης και των απόψεων των ΗΠΑ και της Ευρωπαϊκής Ένωσης σχετικά με τον δυνητικό ρόλο της Τουρκίας στην αντιμετώπιση νέων «δι-εθνικών» προκλήσεων και απειλών σε συνορεύουσες περιοχές.

Στα τέλη της δεκαετίας του 1990 η Τουρκία θεωρείται απαραίτητη στην προοπτική ανάπτυξης ενός ευρωπαϊκού συστήματος ασφάλειας και άμυνας (στην ατζέντα του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου στο Ελσίνκι το Δεκέμβριο του 1999 μαζί με την τουρκική υποψηφιότητα έχουμε και την ανάδειξη μιας περισσότερο ενισχυμένης Ευρωπαϊκής Πολιτικής Ασφάλειας και Άμυνας (ΕΠΑΑ).

Κ. ΣΗΜΙΤΗΣ (1999-2004)

ΣΤΟΧΟΙ

*Βραχυπρόθεσμοι &
Μεσοπρόθεσμοι*

* Σταθεροποίηση των σχέσεων και προώθηση οικονομικής συνεργασίας

* «Υπό όρους» ευρωπαϊκή εμπλοκίωση/δέσμευση της Τουρκίας στο ευρωπαϊκό σύστημα ολοκλήρωσης

* Ομαλή ένταξη της Κύπρου στην ΕΕ

* Επίλυση της Ελληνοτουρκικής αντιπαράθεσης

*Στρατιωτική
Αποτροπή*

Πολυμερώς

ΕΥ λειτουργεί ως «πλαίσιο»

Ενεργός συμμετοχή της Ελλάδας στα ευρωπαϊκά όργανα (Συμβούλια, Ευρωκοινοβούλιο, Επιτροπή) προκειμένου να υποστηριχθούν και να εμποδισθούν οι αποφάσεις του Ελσίνκι όσον αφορά στην παρακολούθηση και τον έλεγχο της διαδικασίας εκδημοκρατισμού της Τουρκίας όσο και την εξωτερική της συμπεριφορά απέναντι στην Ελλάδα και την Κύπρο

ΕΥ λειτουργεί επίσης ως «ενεργητικός παίκτης»

Η ένταξη της Κύπρου καθίσταται δυνατή ανεξαρτήτως της επίλυσης του πολιτικού προβλήματος

Η επίλυση των ελληνοτουρκικών καθίσταται «ευρωπαϊκό ζήτημα» (a community principle), δηλαδή «προαπαιτούμενο» για τη μελλοντική ενταξιακή πορεία της Τουρκίας. Η Τουρκία υποχρεώνεται στην αποδοχή του ΔΔΧ

Διμερώς

Δημιουργία ενός «διγχιού ασφαλείας» μέσω της υιοθέτησης διαφόρων ΜΟΕ καθώς και μέσω της σύστασης μιας Κοινής Ελληνοτουρκικής Ομάδας Μεταφοράς του Ευρωπαϊκού Κεκτημένου στην Τουρκία

Διεύρυνση της συνεργασίας σε πληθώρα τομέων «χαμηλής πολιτικής», κυρίως μεταξύ ΜΚΟ

Η πρόοδος που επιτυγχάνεται στα «ζητήματα χαμηλής πολιτικής» συνδέεται με συζητήσεις-διαπραγματεύσεις σε «ζητήματα υψηλής πολιτικής» (διερευνητικές επαφές)

Ενεργητικός διάλογος

[ενεργείς
«διερευνητικές
επαφές» με την
Τουρκία]

Η Ελλάδα δεσμεύεται να συζητήσει με την Τουρκία στην προοπτική μιας συμφωνίας (στη βάση ενός συμβιβασμού) που θα προκύψει από το ΔΔΧ, όπου θα αποδεχθεί το κόστος μιας τελικής συμβιβαστικής λύσης με την Τουρκία

Το κεκτημένο της νέας στρατηγικής

- Επιτυγχάνεται, για πρώτη φορά στην ιστορία των σχέσεων των δύο χωρών, η σύνδεση μιας σειράς από ασύνδετα μέχρι τότε στοιχεία/ζητήματα:
 - (α) η ένταξη της Κύπρου στην ΕΕ (ανεξαρτήτως λύσης του πολιτικού προβλήματος),
 - (β) η επίλυση των ελληνοτουρκικών διαφορών, και
 - (γ) η ευρωπαϊκή πορεία της Τουρκίας, ενώ πρόοδος στο κάθε ζήτημα ξεχωριστά προϋποθέτει και συνεπάγεται πρόοδο στα άλλα ζητήματα.
- Ταυτόχρονα, καθίσταται σαφές ότι η Ευρωπαϊκή Ένωση δεν μπορεί μόνον γενικώς, δηλαδή λειτουργώντας ως «πλαίσιο» να επηρεάσει (μέσα από τη διαδικασία του «εξευρωπαϊσμού») τόσο το εσωτερικό της Τουρκίας όσο και την εξωτερική της συμπεριφορά (απέναντι στην Ελλάδα και την Κύπρο) αλλά, το σημαντικότερο,
- ότι η ΕΕ μπορεί να μετατραπεί σε «ενεργητικό παίκτη» ο οποίος μπορεί
 - να θέτει ως προϋπόθεση για τη θετική συνέχιση της ευρωπαϊκής πορείας της Τουρκίας την επίλυση των διαφορών της με ένα κράτος μέλος (Ελλάδα)
 - να θέτει χρονικούς περιορισμούς ή/και καταληκτικές ημερομηνίες στην επίλυση των ελληνοτουρκικών προβλημάτων (η παρατήρηση εδώ αφορά στο χρονικό περιορισμό του 2004 που θέτουν οι αποφάσεις του Ελσίνκι στις δύο χώρες προκειμένου να λύσουν τις διαφορές τους)
 - να υποχρεώνει στην αποδοχή του δικαιοδοτικού μηχανισμού (βλ. ΔΔΧ) από την Τουρκία

Αποδίδει το νέο πλαίσιο των Ε/Τ σχέσεων;

- Η περίοδος 2001-2004, έχει αξιολογηθεί ως «η χρυσή περίοδος της Ευρωπαϊκής διαδικασίας ένταξης».

Μέσα σε αυτή την περίοδο, παρατηρούνται –κυρίως μετά την άνοδο στην εξουσία του Κόμματος Δικαιοσύνης και Ανάπτυξης (ΑΚΡ)— μια σειρά σημαντικών αλλαγών σε πολλά αλληλοσυνδεόμενα επίπεδα στο εσωτερικό της Τουρκίας (στο επίπεδο των θεσμών, της ελίτ και της κοινωνίας)

- Επηρεάζεται θετικά η εξωτερική πολιτική της Τουρκίας, με αποτέλεσμα την σταδιακή αμφισβήτηση της κεμαλικής ορθοδοξίας, τον εξορθολογισμό και την υιοθέτηση μιας πολυμερούς αντίληψης στην τουρκική εξωτερική πολιτική. Τα παραπάνω αφορούν περισσότερο και από τις σχέσεις της Τουρκίας με την Ελλάδα, τη στάση της Τουρκίας απέναντι στο Κυπριακό πρόβλημα (παραδοσιακά αποτελούσε «υπαρξιακό ζήτημα»).

Στο Κυπριακό η αλλαγή που συντελείται στην τουρκική εξωτερική πολιτική είναι πράγματι «παραδειγματική», καθώς η Τουρκία επιλέγει συνειδητά και αποφασιστικά την πολιτική περιθωριοποίηση του σκληροπυρηνικού και αδιάλλακτου Τουρκοκύπριου ηγέτη Ντενκτάς με στόχο να βγάλει το εμπόδιο του Κυπριακού από το δρόμο της ευρωπαϊκής της πορείας.

- Σε διμερές επίπεδο το νέο «μετά-Ελσίνκι» πλαίσιο των σχέσεων Ελλάδας και Τουρκίας, ενίσχυσε το αίσθημα εμπιστοσύνης μεταξύ των δύο χωρών μέσω της προώθησης και συμφωνίας σειράς Μέτρων Οικοδόμησης Εμπιστοσύνης (ΜΟΕ) καθώς και το επίπεδο οικονομικής συνεργασίας, με τις συμφωνίες σε «ζητήματα χαμηλής πολιτικής» να ξεπερνούν κατά την περίοδο αυτή (2000-2004) τις είκοσι πέντε.
- Με ορίζοντα την καταληκτική ημερομηνία του Δεκεμβρίου 2004, ξεκινούν και προχωρούν με ουσιαστικό τρόπο οι ελληνοτουρκικές «διερευνητικές συνομιλίες» μεταξύ Ελλάδας και Τουρκίας με τελικό στόχο την επίλυση των ελληνοτουρκικών διαφορών.

Κ. ΚΑΡΑΜΑΝΛΗΣ
(2004 – 2009)

ΣΤΟΧΟΙ

Βραχυπρόθεσμοι

* Συνέχιση της «υπό όρους» εμπλαίσωση/δέσμευση της Τουρκίας στο ευρωπαϊκό σύστημα ολοκλήρωσης

* Αποσύνδεση της μη επίτευξης λύσης στο πολιτικό πρόβλημα της Κύπρου από τις ελληνοτουρκικές σχέσεις

* Προώθηση περαιτέρω ομαλοποίησης των διμερών σχέσεων στο Αιγαίο

* Περαιτέρω ενίσχυση της διμερούς οικονομικής συνεργασίας

Μεσοπρόθεσμοι

* Ομαλοποίηση των διμερών σχέσεων

Μακροπρόθεσμοι

* Διευθέτηση/επίλυση της διμερούς διαμάχης με μια περισσότερο εξευρωπαϊσμένη Τουρκία και υπό τις καλύτερες δυνατές συνθήκες για την Ελλάδα

*Στρατιωτική
Αποτροπή*

Πολυμερώς

ΕΥ λειτουργεί μόνον ως «πλαίσιο»

Συμμετογή της Ελλάδας στα ευρωπαϊκά όργανα προκειμένου να υποστηριχτεί η διαδικασία εκδημοκρατισμού της Τουρκίας

Η ΕΕ παρακολουθεί την εξωτερική συμπεριφορά της Τουρκίας έναντι της Κύπρου και της Ελλάδας μέσω της προώθησης σχέσεων καλής γειτονίας

Απελευθέρωση της Τουρκίας από τις δεσμεύσεις που συνεπάγεται ένας ενεργητικός ρόλος της ΕΕ

Αποσύνδεση της ευρωπαϊκής πορείας (μελλοντικής ένταξης) της Τουρκίας από την επίλυση των ελληνοτουρκικών διαφορών [Ευρωπαϊκό Συμβούλιο Βρυξελλών, Δεκ. 2004:

Επίλυση των διαφορών της Τουρκίας με την Ελλάδα δεν συνιστά απαραίτητη προϋπόθεση για τη μελλοντική ένταξη της Τουρκίας.

Το ΔΔΧ δεν συνιστά το υποχρεωτικό όργανο για να λύσουν τις διαφορές του. Αν το κρίνουν απαραίτητο οι δύο χώρες μπορεί να το χρησιμοποιήσουν]

Διμερώς

Διατήρηση του «διγχιού ασφαλείας», π.χ. ΜΟΕ

Περαιτέρω ανάπτυξη της οικονομικής συνεργασίας, π.χ. στους τομείς της ενέργειας

Διάλογος υπό-όρους

[«Τύποις» συνέχιση της διαδικασίας των διερευνητικών επαφών με την Τουρκία]

Η Ελλάδα δεν δεσμεύεται στην προώθηση μιας συμβιβαστικής λύσης με την Τουρκία προκειμένου να αποφύγει το πολιτικό κόστος που θα συνεπάγεται

οιαδήποτε τελική επίλυση της ελληνοτουρκικής αντιπαράθεσης

Πώς επηρεάζεται το πλαίσιο των ελληνοτουρκικών σχέσεων;

- Ακυρώνεται η δυνατότητα της ΕΕ να λειτουργήσει ως «ενεργητικός παίκτης» στην ελληνοτουρκική αντιπαράθεση καθώς η μελλοντική ένταξη της Τουρκίας αποσυνδέεται από την επίλυση των ελληνοτουρκικών διαφορών
- Οι ελληνοτουρκικές διαφορές επανέρχονται στο διμερές πλαίσιο [από την «κοινοτικοποίηση» στη «διμεροποίηση» των διαφορών]
- Αφαιρείται από την Τουρκία το πλέον ουσιαστικό κίνητρο (η ευρωπαϊκή της προοπτική) προκειμένου είτε να επιδιώξει η ίδια είτε να υποχρεωθεί να επιλύσει τις διαφορές της με την Ελλάδα.
- Η κυβέρνηση Καραμανλή επιλέγει τη συνέχιση των διερευνητικών επαφών με την Τουρκία μόνον για τους τύπους (καθεστώς «ελεγχόμενης αδράνειας») και στη κατεύθυνση της ομαλοποίησης (και όχι της επίλυσης) της ελληνοτουρκικής αντιπαράθεσης

Προς περαιτέρω επιδείνωση των δεδομένων

- Οι επιφυλάξεις της ευρωπαϊκής κοινής γνώμης για τη τουρκική ένταξη («τουρκοφοβία») αναδεικνύονται με ακόμη πιο δυναμικό τρόπο
- Οι αντιρρήσεις συγκεκριμένων κρατών μελών της ΕΕ (Γερμανίας και Γαλλίας) αποτυπώνονται σε συγκεκριμένες αποφάσεις και θεσμικά κείμενα της ΕΕ (π.χ. αναφορά στο «Διαπραγματευτικό Πλαίσιο» ΕΕ-Τουρκίας ότι η διαδικασία ένταξης είναι ανοιχτή και το αποτέλεσμα της δεν μπορεί να προκαθοριστεί προκαταβολικά, αναφορά στη δυνατότητα μονομερούς διακοπής των διαπραγματεύσεων, αναφορά στη διακριτική ευχέρεια των εθνικών κοινοβουλίων των κρατών-μελών να αποφασίσουν για την τουρκική ένταξη ακόμα και αν η Τουρκία πληροί τα κριτήρια, πρόσθεση ενός νέου κριτηρίου από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή που αφορά στη «δυνατότητα απορρόφησης» νέων μελών χωρίς να επηρεαστεί η αποτελεσματικότητα στη λειτουργία της ΕΕ)
- Μια σειρά από αρνητικές εξελίξεις στο εσωτερικό της Τουρκίας οδηγούν σε στασιμότητα τις μεταρρυθμίσεις επηρεάζοντας αρνητικά την κοινή γνώμη και στην ίδια την Τουρκία («ευρωσκεπτικισμός») οδηγώντας σε πλήρη αναστροφή τα υψηλά ποσοστά υποστήριξης της ευρωπαϊκής προοπτικής της χώρας (από 73% το 2004 σε 37% το 2010)

Περιορισμοί

- Η επαναφορά των ελληνοτουρκικών σχέσεων στο διμερές πλαίσιο μετά το 2004 συνοδεύεται από τη συνεχιζόμενη αδυναμία της Ελλάδας να επαναφέρει τις Ε/Τ σχέσεις στο ευρωπαϊκό πλαίσιο (απώλεια θεσμικών αντίβαρων ή/και περιορισμών ελέγχου της συμπεριφοράς της Τουρκίας)
- Το «πάγωμα» της ενταξιακής πορείας της Τουρκίας συνοδεύεται είτε από περαιτέρω απώλεια του ευρωπαϊκού της ενδιαφέροντος είτε από μια ανανέωσή του στη προοπτική της «ειδικής σχέσης» (όχι της πλήρους ένταξης)
- Η τραγική οικονομική κατάσταση της Ελλάδας επηρεάζει αρνητικά τη διεθνή της αξιοπιστία και τη δυνατότητα ανάπτυξης πρωτοβουλιών
- Η οικονομία της Τουρκίας ακολουθεί μια δυναμικά ανοδική πορεία. Αυτή αντανakλάται σε εξωστρεφή και δυναμική νέα τουρκική εξωτερική πολιτική στην άμεση και ευρύτερη περιφέρειά της (στην «μετά τις αραβικές εξεγέρσεις» Μέση Ανατολή και ευρύτερα στον μουσουλμανικό κόσμο, δυνητική συνεισφορά σε πόλεμο κατά της τρομοκρατίας, ανάπτυξη ρόλου λόγω της κομβικής της θέσης ανάμεσα στις δυτικές αγορές και τα ενεργειακά αποθέματα της Κασπίας, γειτνίαση με το Ιράν, το Ιράκ, τη Συρία και το Καύκασο)

Δυνατότητες

- Χωρίς την «ευρωπαϊκή μόχλευση» η υπόθεση της προοπτικής επίλυσης της Ε/Τ αντιπαράθεσης δεν υφίσταται
- Από το 2009 και μετά, επιχειρείται η ενίσχυση των (διμερών) σχέσεων (ειδικότερα των στοιχείων της οικονομικής συνεργασίας και της εμπιστοσύνης) μέσω της σύστασης του ελληνοτουρκικού Ανωτάτου Συμβουλίου Συνεργασίας, την υπογραφή περισσότερων από είκοσι συμφωνιών σε διάφορους τομείς «χαμηλής πολιτικής», συμφωνία για νέα ΜΟΕ
- Στο επίπεδο της «υψηλής πολιτικής», η ελληνική πλευρά ενεργοποίησε τη διαδικασία των «διερευνητικών επαφών»